

Skoff 2022–2025

Hanke lasten ja nuorten osallistumisesta julkiseen taiteeseen

Kolme taidetoteusta Pietarsaaren oppimisympäristöissä, joissa kuvataiteilijat ja lapset ovat luoneet yhdessä.

Malin Simons

Wava-opisto

2025

Skoff 2022–2025

Hanke lasten ja nuorten osallistumisesta julkiseen taiteeseen

Kolme taidetoteusta Pietarsaaren oppimisympäristöissä, joissa kuvataiteilijat ja lapset ovat luoneet yhdessä.

Malin Simons

Wava-opisto

Dokumentaatio: Rahikka photography
Graafinen suunnittelu: Mikael Paananen

Pietarsaari 2025

Skoff hanke ja raportti on toteutettu Brita-Maria Renlundin muistosäätiön, Taiken, Svenska Kulturfondenin, Oskar Öflundin säätiön ja Stenbergin säätiön tuella.

Mikä on Skoff

Kiinnostu taiteesta ja opi lisää nykytaiteesta ja suurista taidetoteutuksista osallistumalla julkisen taideteoksen tekemiseen!

Juuri tätä 5–15-vuotiaat lapset ja nuoret ovat saaneet tehdä Skoff-hankkeen julkisten taidetoteutusten puitteissa Pietarsaaressa vuosina 2022–2025. Hankkeen kuvaus on *Julkinen taide lasten ja nuorten oppimisympäristöissä*, alaotsikolla *Kuvataiteilija ja oppilas pedagogisessa oppimisprosessissa*.

Hanke on halunnut tuoda julkiselle taiteelle ja kuvataiteilijan työlle lisää ymmärrystä. Hankkeen kautta lapset ja nuoret ovat saaneet katsauksen taiteen luomiseen sekä taidetoteutuksen taustalla vaikuttaviin teemoihin ja prosesseihin.

Skoff-hanke käynnistettiin julkisissa tiloissa olevan taiteen esiin tuomiseksi, minkä lisäksi hankkeessa korostettiin taiteen merkitystä lapsille ja nuorille heidän opetusympäristöissään.

Kolmevuotisen Skoff-hankkeen puitteissa hankeaikana toteutettiin kolme taideteosta lasten ja nuorten oppimisympäristöissä Pietarsaareissa.

Tavoite oli taidekasvattava ja hanke halusi tarjota sekä kuvataiteilijoille että rakennuksen käyttäjille, tässä tapauksessa lapsille ja nuorille, yhteisen luovan oppimisprosessin.

Olemme halunneet osoittaa, että taide voi käsitellä yhteiskunnan kysymyksiä, rakennettua ympäristöämme ja luontoamme sekä inhimillistä elämää. Hanke antoi oppilaille katsauksen sekä julkiseen taiteeseen että kuvataiteilijan työhön hanketta ohjaavien taiteilijoiden ansiosta sekä oppilaiden itse osallistuessa luomistyöhön.

Prosessi toi lisäksi kouluun suurempaa yhteishenkeä ja yhteenkuuluvuutta. Inklusio, yhteistyö ja yhteisöllisyys olivat tärkeitä arvokysymyksiä hankkeelle.

Taustaa

Taidetoteutukset tehtiin kolmen eri ikäluokan opetusympäristöissä: yläkoulun ja alakoulun oppilaiden sekä varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten parissa. Koulurakennukset ja päiväkotit olivat hiljattain valmistuneita koulutusympäristöjä. Skoff-hankkeen tarkoituksena ei ole ollut korvata prosentitaidetta, vaan tuoda interaktiivisia ja opettavia taide-elämyksiä, joiden tuloksena syntyy taideteos.

Hankkeen puitteissa mukaan pyydettiin ammattimaisia kuvataiteilijoita, jotka yhdessä koulujen oppilasryhmien ja opettajien kanssa suunnittelivat ja loivat julkisen taideteoksen koululle lukukauden tai lukuvuoden aikana. Hankkeen kautta lapset ja nuoret ovat saaneet katsauksen taiteen luomiseen sekä taidetoteutuksen taustalla vaikuttaviin teemoihin ja prosesseihin.

Kestävyys ja ympäristö ovat olleet keskeisiä hankkeessa. Prosessi tarjosi hyvät mahdollisuudet käsitellä ajankohtaisia yhteiskunnallisia asioita ja toi kestävän oppimisen ja ympäristötietoisuuden soveltamisen konkreettiselle tasolle materiaalin ja toteuttamistapojen valinnoilla.

Taideteos toteutettiin esim. luonnonmateriaaleista ja/tai ekologisista kierrätysmateriaaleista. Materiaalina käytettiin esim. jäännösmateriaalia, kuten vanhaa parkettia, pahvia, luonnonmateriaalia, paikallisen teollisuuden ylijäämätuotteita ja digitaalisia taideteoksia.

Tärkeänä tavoitteena oli, että hankkeeseen osallistuneet lapset ja nuoret kokivat vaikuttavansa ja aktiivisesti osallistuvansa prosessiin. Kuvataiteilija vastasi kuitenkin lopullisen taideteoksen toteuttamisesta ja siitä, että tulos oli taiteellisesti korkeatasoinen.

Hankesuunnitelmassa oli lisäksi tavoitteena herättää kiinnostusta julkista taidetta kohtaan, tiedottaa siitä ja kehittää sitä Pietarsaaren kaupungissa. Näin ollen hanke aloitettiin opintomatalla Kaarinan Hovirinnan kouluun sekä Tuusulan kuntaan. Matkalle osallistuivat hankkeen työ- ja ohjausryhmän edustajia sekä paikallisia päättäjiä. Tutustuimme Hovirinnan koulun julkiseen taiteeseen. Täällä oppilaat olivat osallistuneet taidetoteutukseen sekä sisä- että ulkotiloissa. Tuusulassa meille esiteltiin inspiroivalla tavalla Rykmenttipuiston taideohjelmaa ja Tuusulan julkisissa rakennuksissa käynnissä olevia taidetoteutuksia.

Hankeaikana on tehty myös muuta kehittämistyötä julkisen taiteen roolin tukemiseksi kaupungissa.

Hankkeen myötä kuvataide on saanut merkittävästi näkyvyyttä Pietarsaassa. On myös myönteistä, että olemme hankkeen myötä vaikuttaneet kuvataiteilijoiden työhön sekä osaamisen nostamiseen osallistumislouheisissa julkisissa taidetoteutuksissa.

—Prosessi on ollut hyvin opettavainen ja innostaa minua suunnittelemaan vastaavanlaisiin yhteiskunnallisiin hankkeisiin osallistumista tulevaisuudessa.

Pia Sirén, Päiväkoti Alma

Hankekoordinaattori

Skoff-hankkeen aloitteentekijänä oli Wava-opiston kuvataideopettaja Malin Simons. Hänellä on kuvataiteilijan tausta ja hän on myös tehnyt muutamia julkisia taideteoksia. Hankesuunnitelman lähtölaukauksena oli Pohjanmaalla vuonna 2019 käyty poliittinen keskustelu julkiseen taiteeseen panostamisen tarpeellisuudesta sekä vaikutelma, ettei julkista taidetta arvostettu. Hän koki taidekasvattajana tärkeäksi yrittää tuoda lisäymmärrystä ja kiinnostusta taidetta ja kulttuuria kohtaan yhteiskunnassa. Mahdollisuus muuttaa asenteita antamalla lasten ja nuorten tutustua julkiseen taiteeseen ja ammattitaiteilijoiden työhön tuntui luontevalta. Tästä syystä osallistava näkökulma oli tärkeä, sillä se antoi lapsille mahdollisuuden tutustua taideprosessiin, tasa-arvoisen mahdollisuuden luoda taidetta ja nähdä, että heidän teoksiaan käytetään lopullisessa, pysyvämmässä taideteoksessa.

Malin Simons otti yhteyttä sopiviin kuvataiteilijoihin, esitteli hanketta ja taidetoteutuksen mahdollisia tapoja sekä toimi palautteen antajana/keskustelukumppanina ja tarvittaessa neuvonantajana. Hän on hoitanut toteutukseen liittyvän käytännön työn, suunnitellut ja keskustellut taiteilijoiden, pedagogien, rakentajien ja kaupungin edustajien kanssa. Pietarsaaren julkisen taiteen roolin vahvistamiseksi ja kiinnostuksen herättämiseksi sitä kohtaan on tehty paljon työtä.

Yhtenä hankkeen tavoitteena on saada taidetoteutuksiin liittyvää kokemusta ja laatia malleja aktiiviselle vuoropuhelulle kaupungin kanssa. Tämä on ollut mahdollista ohjausryhmän ansiosta, johon on kuulunut vastuuhenkilöitä kaupungin eri osastoilta sekä johtavassa asemassa olevia henkilöitä.

Hankevuosien aikana on päivitetty kaupungin prosenttitaidteen periaatteita, asetettu julkisen taiteen työryhmä, laadittu julkisen taiteen kotisivut, järjestetty julkisen taiteen seminaareja, haettu ja myönnetty avustuksia uuden koulun julkisiin taideteoksiin (TAIKE ja Pietarsaaren kaupunki 2025) sekä kaupungin julkisen taiteen taideohjelma on suunnitteilla.

Pietarsaari on suomenruotsalainen koulutuspaikkakunta, jossa voi opiskella kuvataidetta toisella ja kolmannella asteella. On tärkeää, että kaupunki toimii tulevaisuuden esikuvana julkisen taiteen panostuksissa. Visio, jonka mukaan Pietarsaaren kaupunki on julkisen taiteen aktiivinen toimija tulevaisuudessa, on alkanut tuntua realistisemmalta!

Hankkeen markkinointia ja tiedotusta on hoidettu oman Instagram-sivun kautta (@skoff.wava) ja esimerkiksi Skoff-kangaskasseja on jaettu kaikkien asianomaisisten koulujen ja päiväkotien lapsille ja nuorille. Kaikkina kolmena vuotena on tehty prosessifilmejä.

Taidetoteutuksia on tuotu esiin mediassa artikkelien ja mielipidekirjoitusten muodossa. Julkista taidetta koskeva asukaskysely tehtiin. Kaupunkilaiset saivat esittää ehdotuksia ja ajatuksia

Pietarsaaren kaupungin osalta (464 vastaajaa). Hankekoordinaattori on myös yhteistyössä kaupungin ja taidekoulutusten kanssa toteuttanut kolme yleisölle avointa seminaaria julkisesta taiteesta, jolloin taidealan erilaisia näkökohtia on tuotu esiin.

Hankeohjaus

Skoffin ohjausryhmään kuuluvat sivistys- ja hyvinvointijohtaja, museoamanuenssi, kaupunginjohtaja, kehityspäällikkö, kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden päällikkö, asiantunteva kuvataiteilija, hankekoordinaattori ja Wava-opiston (hankkeen omistaja) edustajat.

YA:n ja Novian taidekoulutukset sekä Campus Allegron tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta (TKI) ovat olleet tärkeitä yhteistyökumppaneita asiantuntemuksensa ja tukensa ansiosta. Julkisen taiteen merkitys on suuri YA:lle ja Novialle. Kyseessä on kehittyvä ala, jossa on mahdollisia työtehtäviä valmistuneille kuvataideopiskelijoille. Hankkeeseen osallistuneet kuvataiteilijat ovat pitäneet Artist talks -tilaisuuksia, osa opiskelijoista on saanut harjoittelupaikkoja ja katsauksen käytännön työhön, ja olemme tehneet yhteistyötä seminaarien toteuttamisessa.

Hankkeen myötä heräsi myös ajatus siitä, että Jan-Erik Anderssonin Bird's nest voisi toimia osana kamarimusiikkifestivaali Ruskia yhdessä äänitaiteilija Shawn Deckerin paikkakohtaisessa ääni-installaatiossa. Taidetoteutus rakennettiin Campus Allegron aulaan marraskuussa 2024 Pro Artibuksen Pohjanmaan kuvataiteeseen tekemän panostuksen ansiosta.

Skoffin taiteen konkreettista toteutusta suunnitteleviin hanketyöryhmiin osallistuivat ensisijaisesti kyseisen koulun/päiväkodin henkilöstön edustajat, museo, taidekoulutukset, asiantunteva kuvataiteilija, hankkeen omistaja/koordinaattori.

Hankkeen ansioituneet kuvataiteilijat Jan-Erik Andersson, Pia Sirén ja nabbteeri ovat teoksillaan ja asiantuntevuudellaan vaikuttaneet Pietarsaaren julkiseen taiteeseen. Olemme myös saaneet kokemusta ja malleja julkisen taiteen toteuttamiseen, jossa käyttäjät toimivat prosessin aktiivisina osapuolina.

Näkyvyys

Hankkeen markkinointia ja tiedotusta on hoidettu oman Instagram-sivun kautta (@skoff.wava) ja esimerkiksi Skoff-kangaskasseja on jaettu kaikille projektiin osallistuneiden koulujen ja päiväkotien lapsille ja nuorille. Projektin päätösjuhlissa oppilaille on tehty kiitoskortteja ja hyönteistatuointeja (Kielikylypy). Olemme myös tehneet kutsuja avajaisiin ja tarjonneet juhlatarjoilun.

Kaikkina kolmena vuotena on tehty prosessifilmejä ja toimintaa on valokuvattu, jotta projekti voidaan esitellä ja kokemuksia jakaa. Taidetoteutuksia on tuotu esiin mediassa artikkelien ja mielipidekirjoitusten muodossa. Lisäksi tehtiin julkista taidetta koskeva asukaskysely Pietarsaaren Jeppis Gallupin kautta. Kaupunkilaiset saivat esittää ehdotuksia ja ajatuksia julkisesta taiteesta Pietarsaaren kaupungin osalta (464 vastaajaa). Hankekoordinaattori on myös yhteistyössä kaupungin, Novian ja YA:n kanssa toteuttanut kolme yleisölle avointa seminaaria julkisesta taiteesta. Seminaareissa taidealan erilaisia näkökohtia on tuotu esiin.

Osallisuus

Lapset ja oppilaat ovat osallistuneet taideprosessiin, jonka tarkoituksena on ollut luoda kiinnostusta, ymmärrystä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Osallisuus tarkoittaa, että lapset ovat aktiivisia toimijoita ja muodostavat tärkeän osan luomisprosessissa.

—Skoff-hankkeen keskiössä on todellakin keskitytty osallisuuteen ja olin hyvin iloinen kuullessani, että päiväkodin lapset valitsivat itse taiteilijan järjestämällä äänestyksen. Lapset siis todellakin osallistuivat prosessiin alusta alkaen.

Pia Sirén, Päiväkoti Alma

Luottamalla heidän panokseensa osoitamme, että heidän luomisellaan on merkitystä ja että heidän osuutensa teoksessa hyväksytään ja on arvokas. Kun jokainen tuo pienen osan suurempaan kokonaisuuteen, korostuu yhteistyön ja yhteisöllisyyden merkitys, jossa jokainen osa on tärkeä.

Kielikylpykoulun kyselyssä noin 95 prosenttia oppilaista vastasi 4-5 tähdellä kysymykseen Tämä oli hauska projekti!, mikä voidaan tulkita niin, että hanke on luonut myönteisiä muistoja taidetoteutuksesta.

Jan-Erik Andersson (kuvataiteilija, Oxhamnin koulu) korosti myös massatuotannon merkitystä eli satojen oppilaiden panosta, jolloin mahdolliset elementit tai valtavan pitkään yksin toteutettavat asiat tulevat mahdollisiksi. Yhteisötaide, jossa yleisö osallistuu taiteelliseen prosessiin ja vaikuttaa siihen, tarkoittaa taiteellisuuden laajentamista niin, että taiteilija toimii myös fasilitaattorina, suunnittelijana ja/tai yhteistyökumppanina.

Taideväylä on esimerkki taiteesta, jossa taiteilijalla itsellään ei ole koko teosta täysin hallinnassaan, vaan sekä oppilaat että opettajat tuovat siihen ideoita ja konkreettisia panostuksia. Anderssonin mukaan kyseessä on tapa saada mukaan yllätystekijöitä, jotka avaavat teoksen kohti maailmaa, taiteellista ammattimaisuutta unohtamatta. (Jan-Erik Andersson, Oxhamnin koulu)

Yhteiseen luomiseen osallistuminen voi saada aikaan muutoksen osallistujissa, yleisössä, asioissa tai ympäristöissä. Luominen voi esimerkiksi tuoda uusia näkökulmia, edistää hyvinvointia ja kehittää erilaisia taitoja.

Oxhamnin koulun oppilaiden kyselymuodossa antamassa palautteessa noin 75 prosenttia oppilaista koki saaneensa enemmän ymmärrystä kuvataidetta ja kuvataiteilijan työtä kohtaan.

Oppilaiden kokemukset luomisesta ja kuvataiteilijan kontakteista luovat muistoja ja tunteita, jotka kulkevat mukana aina aikuisikään saakka. Tämä edesauttaa aktiivista oppimista ja osaamista, joka integroituu osaksi heidän taidenäkemyksensä. Tämän kokemuksen jälkeen he ovat voineet saada uusia näkökulmia sekä itseensä että ympäristöönsä, samalla kun he ovat oppineet uusia taitoja ja tehneet työtä yhteisen tavoitteen eteen.

Julkinen Taide

Mitä prosenttitaide on?

Prosenttisääntö syntyi Ruotsissa 1930-luvulla valtion kulttuuripoliittisen aloitteen kautta. Valtio halusi tarjota taloudelliset edellytykset kulttuuristen ja sosiaalisten arvojen kehittämiseksi julkisissa ympäristöissä sekä antaa kuva- ja muotoalan taiteilijoille mahdollisuuden olla mukana hahmottamassa julkisille laitoksille rakennettuja uusia ympäristöjä. Suomessa julkista taidetta on ollut yli sadan vuoden ajan, mutta prosenttiperiaatetta on sovellettu 1960-luvulta.

Prosenttiperiaate tarkoittaa, että noin 1 prosentti rakennushankkeen määrärahasta käytetään taiteeseen. Prosenttiperiaate toteutetaan tavallisesti kunnan kaavoitus- tai rahoituspäätöksenä. Se voidaan esimerkiksi asettaa tontinluovutuksen ehdoksi. Periaate soveltuu niin uudisrakentamiseen, peruskorjauksiin ja täydennysrakentamiseen kuin infrarakentamiseen. Prosenttitaiteen periaatteen mukaisesti tehdystä taidetta kutsutaan joskus prosenttitaiteeksi tai prosenttitaideteokseksi.

Julkinen taide – niin paljon enemmän!

Taiteen edistämiskeskus (Taike) on toteuttanut neljä mielipidekyselyä viimeisten kahdeksan vuoden aikana. Näistä ilmenee, että 72–79 prosenttia suomalaisista haluaa taidetta kotipaikkakunnalleen, rakennuksiin ja ulkoympäristöihin. Monet ovat siis sitä mieltä, että julkinen taide on tärkeää ja parantaa elämänlaatua. Se luo turvallisuuden tunnetta ja taideteosten yhteyteen syntyy usein luonnollisia kokoontumispaikkoja. On todettu, että julkisen taiteen läheisyydessä sijaitsevien kiinteistöjen arvo nousee ja alueen käyttökustannukset ja kunnossapito laskevat, sillä taide lisää turvallisuuden tunnetta uusien määräpaikkojen, liikkumiskuvioiden ja viihtyisän ympäristön ansiosta.

Julkiselle taiteelle on olennaista, että se voidaan määritellä demokraattiseksi, sillä se sijaitsee suljettujen seinien ulkopuolella ja kaikkien saatavilla.

Julkiseen taiteeseen on historian saatossa panostettu elinympäristön rikastuttamistarkoituksessa. Sillä on kautta aikojen ollut erilaisia toimintoja, ja sen ansiosta muun muassa merkittäviä henkilöitä ja vaikuttajia tai unohtumattomia tapahtumia on tuotu tietoisuuteen. Tänä päivänä on myös olemassa taidepanostuksia, joilla ei ole tätä selkeää tarkoitusta. Taide voi keskittyä ympäristön visuaaliseen rikastuttamiseen, mutta se voi myös välittää kannanottoja tai nostaa esiin ajattomia tai universaaleja teemoja. Kaupunki tai kunta voi julkisen taiteen kautta välittää voimakkaasti profilointiaan, yhteiskunnan kulloinkin voimassa olevia arvoja ja paikan henkeä.

Julkista taidetta voivat olla esimerkiksi kuvataiteilijoiden suunnittelemat veistokset, seinämaalaukset, muotoillut julkisivumateriaalit tai reliefit, ääni- ja valotaide, videoprojisoinnit ja toiminnalliset esineet katukuvassa. Tilapäiset ja aineettomat taidepanostukset yleistyvät julkisessa taiteessa ja voivat koostua performansseista ja taide-elämyksistä, joihin kaupunkilaiset voivat osallistua ilmaiseksi.

Monet toivat viimeisimmässä tutkimuksessa (Taike 2022) esiin julkisen taiteen tehtävän arjen vastapainona ja piristäjänä, se haastaa meitä harkitsemaan tai luo mielenkiintoisia keskusteluja ja kysymyksiä. Niin sanotusta millenniaalisukupolvesta runsaalle puolelle taiteen saatavuus ratkaisee, missä he haluavat opiskella ja työskennellä. Nykyaikaisen ilmaisulla voimme tuoda esiin paikkakunnan identiteetin, historian ja luoda visuaalisesti kutsuvia kaupunkitiloja ja sisätilaympäristöjä. Taide tuo paikkakunnalle myös luonnetta ja vetovoimaa.

Julkinen taide yhdistetään valtakunnallisessa arkkitehtuuripoliittisessa ohjelmassa vahvasti uudisrakennuksiin, tärkeänä näkökohtana rakennetun ympäristön merkityksessä hyvinvoinnille ja terveydelle. Ei-paikoille voi muodostua luonne ja ne saattavat muuttua kutsuviksi kohtaamisen ja elämän paikoiksi. Panostamalla julkiseen taiteeseen tuetaan kuntalaisten hyvinvointia ja yhteenkuuluvuuden kokemusta.

Taide kouluissa ja päiväkodeissa

Lasten ja nuorten oppimisympäristöissä olevat taideteokset luovat turvallisuuden tunnetta ja niistä tulee usein kokoontumispaikkoja. (Taike: Prosentti taiteelle -hanke 2014)

Julkinen taide koulussa rikastuttaa ympäristöä ja antaa kaikille lapsille tasavertaisen mahdollisuuden nähdä ja kokea taidetta. Demokratiaan liittyvät asiat voidaan tuoda esiin osallistuvan prosessin kautta. Kun oppilaat osallistuvat kouluympäristönsä hahmottamiseen, voidaan käsitellä kysymyksiä siitä, miten suhtaudumme lähiympäristöömme ja kehitämme sitä.

Ennakkoluulottomilla taideteosten valinnoilla nykytaide voi olla edustettuna ja oppilaiden taidenäkökulmaa voidaan näin laajentaa. Taidepanostukset ovat myös tärkeä osa koulun kuvataidekasvatusta ja voivat käynnistää taidekasvatuskeskusteluja.

Oona Myllyntauksen väitöskirjan (2023) mukaan tutkimustulokset osoittivat, että julkinen taide kouluympäristössä soveltuu hyvin kognitiivisten prosessien tukemiseen. Oppimisympäristön taiteen pedagogisella hyödyntämisellä voidaan luoda yhteiskunnallista keskustelua, joka koskee myös taidemaailman eri ilmiöitä ja taiteessa esiin nostettuja kysymyksiä. Tutkimushankkeeseen osallistuneet kuvataideopettajat käsitelivät usein yhteisöllisyyttä vahvistavia ja yhteiskuntakasvatusta edistäviä teemoja.

Väitöskirjan keskeinen johtopäätös on, että julkinen taide oppimisympäristöissä on sosiaalisesti tasa-arvoista ja esteetöntä sekä tarjoaa mahdollisuuden yhteisiin kokemuksiin ja keskusteluihin ja joskus myös luomiseen. Taideteokset voivat edistää pedagogisesti koulumaailmaa erityisesti kokonaisvaltaisemmassa ja kokemuksellisemmassa oppimisessa.

(Oona Myllyntaus 2023. Julkinen taide 2010-luvun koulujen ja oppilaitosten oppimisympäristöissä: hankinnan, kohtaamisen ja opetuskäytön näkökulmia, Helsingin yliopisto, Kasvatustieteellinen tiedekunta)

Julkisen taiteen seminaareja Campus Allegrossa

Campus Allegrossa järjestettiin vuosina 2022–2025 kolme seminaaria, joissa tiedotettiin seudun julkisesta taiteesta, herätettiin kiinnostusta sitä kohtaan, keskusteltiin ja kehitettiin julkista taidetta.

Julkinen taide – haasteet ja mahdollisuudet

Hankejakso aloitettiin yleisellä seminaarilla 29.2.2022. Kerroimme seminaarissa julkisesta taiteesta ja sen toteutustavoista. Seminaarissa esiteltiin rahoitusmahdollisuuksia sekä Tuusulan kunnianhimoinen taideohjelma ja meneillään olevat prosenttitaidepanostukset julkisissa rakennuksissa.

Kuvataiteilija Kristiina Tuura teki innostavan katsauksen ympäristökeskeiseen luomistyöhönsä. Hän käyttää erilaisia jäännösmateriaaleja ulkotilainstallaatioihin ja julkisten tilojen installaatioihin.

- Maija Kasvinen, taideasiantuntija, Taiteen edistämiskeskus Taike. Tietoa ja inspiraatiota taidepanostuksista ja strategioista julkisen taiteen toteuttamiseksi kaupungissa ja kunnassa.
- Minna Tuominen, taideintendentti, Tuusulan kunta. Suunnitelmista tekoihin!
- Kristiina (Tikke) Tuura, kuvataiteilija. Roska ja Kauneus. Taiteilijan teokset käsittelevät kulutus – ja ympäristökysymyksiä esteettisin keinoin ja iloittelevat hylätyllä tavaramalla.
- Marika Holm, kuvataiteen lehtori, Novia. Kuvataide ja demokratiakysymys – suhteelliset taidepanostukset Tukholman kaupungissa

Kulttuurisuunnittelu, seudun mahdollisuus, vai onko se vain höpöä ja mutua?

Toinen 14.3.2024 Campus Allegrossa järjestetty seminaari oli avoin yleisölle, mutta suunnattu erityisesti seudun päättäjille, kulttuuritoimijoille ja kaupunkisuunnittelun ja kulttuurin viranhaltijoille.

Halusimme tuoda esiin seuraavat kysymykset seminaarissa:

- Miten kuvataide voi edesauttaa Pietarsaarta turvallisemmaksi, elävämmäksi ja houkuttelevammaksi kulttuurikaupungiksi?
- Miltä tulevaisuuden panostukset näyttävät?
- Mitä synergioita on taiteen ja julkisen rakentamisen ja yhteisen kaupunkiympäristömme välillä?
- Ovatko kuvataide ja pitkän tähtäimen taidesuunnitelma kaupungin käyttämättömiä valttikortteja viihtyisyyden, näkyvyyden ja elinvoiman kannalta?

Kutsuttujen puhujien inspiroivien keynote-esitysten jälkeen tilaisuus päättyi Pietarsaaren viranhaltijoiden, poliitikkojen ja aktiivisten kulttuurivaikuttajien paneelikeskusteluihin. Tärkeitä yhteistyökumppaneita seminaarin suunnittelussa, toteuttamisessa ja rahoittamisessa olivat tällä kertaa Pietarsaaren kaupunki, Campus Allegron taidekoulutukset ja Pietarsaaren seudun Kehittämisyhtiö Concordia.

- Antti Korkka, kulttuuri- ja vapaa-aikapäällikkö, Taidekaupunki Mänttä-Vilppula -Taidekunnan elinvoiman, näkyvyyden ja identiteetin rakentajana
- Eljas Suvanto, taidekoordinaattori - Taideohjelma Lumoava Kangasala ja tämän hetken taidesatsauksia.
- Heini Orell, taidekonsulttiyritys Frei Zimmer -Taideohjelmat osana kaupunkisuunnittelua.

Kuvataiteilija-yhteiskunnan ilo tai kiro?

Kolmas ja hankkeen päättävä seminaari pidettiin 26.3.2025 ja keskittyi kuvataiteilijan rooliin julkisessa taiteessa. Osana Viva Allegro -festivaaliviikkoa nostimme tällä kertaa esiin erilaisia kuvataiteilijoita sekä julkisen taiteen vapauden käsitellä eettisesti ja yhteiskunnallisesti merkittäviä kysymyksiä. Seminaarissa esiteltiin lisäksi Skoff-hankkeen Pietarsaaressa tekemiä taidetoteutuksia. Seminaari päätti Skoff-hankkeen kolmivuotisen työn lasten ja nuorten koulutusympäristöjen taiteesta ja järjestettiin yhteistyössä Sinfonietan/Viva Allegron sekä Novian ja YA:n taidekoulutusten kanssa.

- Rita Leppiniemi, kuvataiteilija - Yhteiskunnallisesti sitoutunut kuvataiteilija ja paikkakohtaiset näyttelyt kaupunkiympäristössä/OUR AIR Pietarsaassa.
- nabbteeri, kuvataiteilijayksikkö - Bricoleurs trädgård-Konst i hopplöshetens tid/Bricoleurin puutarha – Taidetta toivottomuuden aikana.
- Malin Simons, hankekoordinaattori, Skoff-hankkeen julkiset taidetoteutukset Pietarsaaren koulutusympäristöissä 2022–2025.
- Sandra Kantanen, valokuvataiteilija – Prosessit ja kokemuksia. Markus Åström, kuraattori - Pro Artibus ja julkinen taide

Skoff-taide

Taideväylä Oxhamnin koulu 2022–2023

Uusi Oxhamnin koulu, jossa opiskelee 12–16-vuotiaita oppilaita, rakennettiin koulun vanhan osan yhteyteen. Koulun suunnitteli Laaja arkkitehdit ja rakennus on 4681 neliömetrin suuruinen. Koulu valmistui keväällä 2023.

Skoff-hankkeen työryhmä valitsi kuvataiteilija Jan-Erik Anderssonin Oxhamnin koulun taidetoteutukseen. Andersson on tunnettu julkisista taideteoksistaan eri kouluissa, esimerkiksi Nordsjö lågstadieskola (Rastis) Vuosaarella ja Leinolan koulu Tampereella, jossa hän perinteisten kuvataidemenetelmien lisäksi käyttää kirjoitettuja tekstejä, musiikkivideoita, lattiamosaiikkia sekä yllättäviä tiloja kuten kattoa luodakseen tunnelmaa ja identiteettiä kouluun. Interaktiivisuus muodostaa tärkeän osan hänen teoksissaan.

Hänen toimintansa kuvataiteessa on vaihtelevaa, laajaa, leikkisää ja haastavaa. Hänen arvioitiin olevan sopiva ja innostava juuri yläkouluikäisille oppilaille.

Jan-Erik Anderssonista

Jan-Erik Andersson on kuvataiteilija, joka työskentelee rajattomasti eri taiteen alojen välillä. Andersson valmistui kuvataiteen tohtoriksi Kuvataideakatemiasta vuonna 2008. Osana opinnäytettä hän rakensi Turun Hirvensaloon Life on a Leaf -talon.

Andersson oli ensimmäisiä taiteilijoita Suomessa, jotka aloittivat digitaalisten välineiden käyttämistä 1990-luvun alussa.

(lähde: <https://taiko.art/jan-erik-andersson>)

"Haluan levittää positiivista energiaa, mielikuvitusta ja värikkäyttä, sekä auttaa ihmisiä kommunikoimaan paremmin. Taideteoksieni 'hauskan' pinnan alta löytyy monesti vakaviakin aiheita. Taustani äänkyttäjänä on auttanut minua huomaamaan miten paljon ympäristö vaikuttaa elämäniloomme. Taideteos seinällä, tai julkisessa tilassa, voi tässä olla suureksi avuksi!"

Taideteos valmistuu

Prosessi sai alkunsa jo huhtikuussa 2022 taiteilijan vieraillessa koulussa. Taiteelle valittiin paikka yhdessä rehtorin, kuvataideopettajan, arkkitehdin ja työryhmän kanssa. Keskustelut ja suunnitelmat aloitettiin koulun edustajien/kuvataideopettajien kanssa.

Koska oppilaiden osallistumisen oli tarkoitus tapahtua kuvataidetunneilla, oppilaiden osuus suunniteltiin tiiviissä yhteistyössä kuvataideopettajien kanssa. Oppilaat osallistettiin eri työvaiheisiin ja täysin erilaisiin tekniikoihin. Jan-Erikillä oli visio kolmiosaisesta teoksesta eri tekniikoissa ja paljon keskustelua käytiin kuvataideopettajien Tiina Moisio ja Monica Liljestrand-Jutilan kanssa ideoiden kehittymisestä pedagogisesti toteutettaviksi ja kiinnostaviksi kuvataidetunneiksi, jotka samalla tuottavat pysyvän ja laadullisen tuloksen taideteokselle. Hankekoordinaattori tutki kevätlukukaudella kierrätysmateriaaleja ja testasi materiaaleja.

Hanke aloitettiin syksyllä 2022 taidetoteutuksella Oxhamnin koulussa, jossa oppilaat olivat valinneet teemaksi ihmisen. Jan-Erik Anderssonin ehdotuksesta kolmiosainen teos suunniteltiin vanhan kouluosan ja uuden koulun yhteen liittävään pitkään käytävään. Sijoituspaikka voidaan määrittellä epäviihtyisänä ei-paikkana, joka toimii enimmäkseen läpikulkuväylänä. Tulos, galleriatunnelmainen taidekokonaisuus erilaisissa tekniikoissa, Taideväylä, sitoo nyt uuden koulun vanhaan arvokkaalla ja kiinnostavalla tavalla.

Ennen oppilaiden luomistyön aloittamista heille esiteltiin Skoff-hanketta, Jan-Erik Anderssonin taiteilijantyötä ja julkista taidetta. Kun käytännön taidetyö aloitettiin lokakuussa 2022, Jan-Erik oli mukana ja johti yhdessä kuvataideopettajan kanssa työtä kaikissa oppilasryhmissä. Prosessiin osallistui yli 260 oppilasta vuosiluokilla 7-9. Kuvataideopettajat ja kuvataideoppilaat työskentelivät sen jälkeen kuvataidetunneilla taidehankkeen erilaisten vaiheiden parissa runsaan kolmen kuukauden ajan, johon sisältyi toteutus ja jälkityö.

Taideprosessi yksityiskohtaisesti kuvataideopettajan näkökulmasta

Sisäelimet pikselöidyssä ukkelissa

Ajatus lähti Jan-Erik Anderssonin mielikuvasta pienestä kauhukammioista käytävässä. Koska Skoff-hanke haluaa nostaa esiin kestävyyskysymyksiä, hankekoordinaattori ehdotti vanhaa tammiparkettia taidealustaksi yhdelle teoksista sitoakseen uuden ja vanhan koulurakennuksen materiaalit yhteen ja saadakseen kestävämmän toteutuksen. Tutkittuaan asiaa hän löysi vanhoja, neliön mallisia tammiparkettilevyjä Ena Golv och tak -yritykseltä, joka oli halukas lahjoittamaan materiaalin. Levyt piti puhdistaa, ja ammattikoulu Optiman opiskelijat ottivat tehtäväkseen hioa ja sahata ne. Hankekoordinaattori tutki muutaman kuukauden ajan erilaisia painovaihtoehtoja, joilla oppilaiden piirrokset voitaisiin parhaiten siirtää tammiparkettiin. Päädyimme yhdessä siihen, että sabluunat antaisivat parhaan tuloksen ja tekniikkaa testattiin perusteellisesti koulussa.

Vuosiluokkien 8 ja 9 valinnaisryhmiin osallistuvat piirsivät ihmiskehon sisäelimiä ja erilaisia osia. Opettaja googlasi sisäelinten kuvia, ne tulostettiin ja olivat oppilaiden käytettävissä. Kuvia tarvittiin melkoinen määrä, sillä levyjä oli noin 70 kpl. Kun sisäelimet ”loppuivat”, päädyttiin synapseihin, viruksiin ja bakteereihin.

Lukion siviilipalvelusmies digitoi oppilaiden kuvat ja ne lähetettiin mainostoimisto Graphicsille, joka valmisti sabluunoita liimamuovista. Nämä sabluunat oppilaat siirsivät tammilevyille. Sen jälkeen päälle rullattiin kaksi kerrosta mustaa maalia. Oppilaat poistivat sabluunan ja lakkasivat tammiparketin. Oppilaiden työn kesto oli noin 5 oppituntia á 90 minuuttia.

Se, että työ onnistui näin hyvin, johtui täysin ratkaisevasta tekijästä: luokahuoneessa oli kaksi aikuista koko prosessin ajan. Siviilipalvelusmies sai myös tehtäväkseen tehdä testikuvia, joita voitiin käyttää erilaisten värin testausmenetelmiin; taputtelu, maalaaminen vai rullaaminen. Myös erilaisia lakkoja kokeiltiin parhaan vivahteen ja kiillon saamiseksi tammiparketille.

188 keramiikkakasvoa pylväissä

Käytämme päivittäisessä viestinnässämme toistemme kanssa hymiöitä. Ne ilmentävät helposti erilaisia tunteita. Oppilaat aloittivat valitsemalla muutamia suosikkeja, jotka he piirsivät realistisiksi, pyöreiksi kasvoiksi. Miltä esim. silmät ja suu näyttävät, kun olemme vihaisia, surullisia, iloisia tai hämmästyneitä? Mitä muita yksityiskohtia kasvoissa on? Miksi hymiöillä ei ole nenää?

Työ jatkui hymiön muotoiluna savessa. Sormia ja tikkuja käytettiin eri osien paineluun ja rakentamiseen. Kasvot tehtiin puutappien päälle, jotta asentaminen helpottui. Prosessi pehmeän saven muuttumisesta kovaksi keramiikaksi on pitkä ja aikaa vievä: muotoilu, kuivatus, raakapolttaminen, lasittaminen pensselillä ja lopuksi vielä yksi polttamisvaihe. Kaikki vuosiluokan 7 oppilaat ja kaksi luokkaa vuosiluokalta 8 osallistuivat pylvästyöhön. Yhteensä pieniä kasvoja tuli lähes 190.

Pylväät keramiikkakasvoilla, joiden teemana hymiöt ja erilaiset tunteet.

Minä itse hyönteisenä/lintuna/kukkana/tornina

Jan-Erik valokuvasi vierailunsa aikana droonilla panoraamakuvan Pietarsaaresta sekä kaupungin monia tunnettuja savupiippuja ja torneja. Valokuvat muodostivat taustan digitaalisen kuvataiteen teoksille.

Vuosiluokka 9 teki työnsä valmistavana kokeena ja kuvat vaikuttivat toimivan. Kurssin Digital bildkonst oppilaat työskentelivät ipadeilla ja Procreate-sovelluksessa. Yhdeksäsluokkalaiset olivat tottuneita piirtäjiä, eikä tämä ollut heille ongelma. Kun vuosiluokka 8 sai saman tehtävän, he joutuivat suoraan tulilinjalle ilman harjoitusta. Tämä oli oppilaille melko rankkaa, mutta he selvisivät haasteesta ja tekivät väreillä, kerroksilla ja piirtämällä hyönteisen ja omakuvan, sekä yhdistivät ne lopuksi kuvaksi. Luokissa tehty työ kesti kuusi viikkoa. Muutama yksittäinen työ jäi eri syistä kesken. Kuvataideopettaja Monica ja siviilipalvelusmies Alexander työstivät tässä vaiheessa pedagogisen menetelmän kuvilla, Jan-Erik vastasi kuvien ideasta ja niiden koostamisesta.

Digitaalinen paino tulostettiin ”valokuvatapetille” tapettivuotina, jotka liimattiin seinäpinnalle kääntöpuolen pinnan kostuttamisen jälkeen.

Kuvataideoppilaat, joiden valinnaisaineena oli Digital bildkonst, tekivät kuvia itsestään hyönteisinä, lintuina, kukkina tai torneina. Piirustuksia käytettiin noin 7 metriä pitkässä digitaalisessa painatuksessa, jonka Jan-Erik koosti Pietarsaaren ylhäältä katsottuun näkymään.

Pietarsaaren kaupunki peruskorjasi ja sopeutti tilan taidetta varten maalaten seinäpinnat tummiksi, uusi kattomateriaalin ja valaistuksen sekä asensi uudet kaiteet, jotka vaadittiin saavutettavuutta varten.

Jan-Erik Andersson piti arvostetun Artist talkin ammattikorkeakoulu Novian kuvataideopiskelijoille 23.3.2023.

Oppilaille tehtiin ryhmissä kevätlukukaudella kysely siitä, miten he kokivat hankkeen. (ks. Tulokset-välilehti)

Vihkiäiset

Taideväylän näyttelyn avajaiset pidettiin 22.3.2023 Oxhamnin uuden koulun avajaisten yhteydessä. Tarjolla oli keltaista ja oranssia täytekekkaa/Skoff-leivonnaisia Taideväylän avajaisten kunniaksi. Uuden koulun iltajuhlassa kaupunginjohtaja, rehtori ja hankekoordinaattori pitivät puheita ja oppilaat vastasivat hienoista musiikkiesityksistä. Skoff-kangaskasseja jaettiin taidehankkeeseen osallistuneiden Oxhamnin oppilaille. Teimme myös postikortteja, joissa oli kuvia pikselihahmon sisäelimistä. Julia Rahikka koosti prosessifilmin Taideväylän synnystä.

Meidän metsä

Päiväkoti Alma 2023–2024

Päiväkoti Alma on keskuspäiväkoti Pietarsaassa. Päiväkodissa on noin 180 suomen- ja ruotsinkielistä lasta ikäluokassa 0–5 vuotta. Päiväkodin omistaa Ebba Kiinteistö Oy. Se valmistui maaliskuussa 2020 ja on Arkkitehtitoimisto Wingrenin suunnittelema.

Lapset valitsevat kuvataiteilijan

Päiväkoti Almassa halusimme suorittaa kuvataiteilijan valinnan siten, että päiväkodin henkilöstö ja lapset saivat itse valita kuvataiteilijan. Tämä tuntui hienolta mahdollisuudelta avata demokratia-asiaa ja antaa lasten olla osallisia prosessissa alusta alkaen. Hankekoordinaattori laati sen vuoksi kevätlukukaudella 2023 kiinnostuskyselyn Skoff-hankkeeseen osallistumisesta 11 kuvataiteilijalle eri puolilta Suomea. Monet eri taidemuodot ja tekniikat olivat edustettuina kuvataiteilijoiden keskuudessa, mutta yhteinen nimittäjä oli se, että he käsittelivät taiteessaan luontoa ja ympäristöä tai käyttivät kierrätettyjä tai ympäristöystävällisiä materiaaleja tai taidetekniikoita. Kahdeksalla heistä oli kiinnostusta ja mahdollisuutta asettua hankkeen käyttöön.

Näistä työryhmä valitsi neljä kuvataiteilijaa, jotka saivat tehdä luonnosehdotuksen, joka sisälsi myös pedagogisen suunnitelman lasten osallistamisesta luomisprosessiin. Taiteilijoita pyydettiin myös tekemään suunnitelmastaan lyhennetty versio lapsille printatun roll upin muodossa kuvilla ja tekstillä. Luonnostehtävä annettiin seuraaville kuvataiteilijoille: Timo Vaittinen, Pia Sirén, Henna Laininen ja Pasi Autio.

Syksyllä 2023 Päiväkoti Almassa pidettiin vaalit. Pedagogit olivat viikon ajan esitelleet kuvataiteilijoita päiväkodin kaikille lapsiryhmille (180 lasta) esittelemällä taiteilijoiden roll upeja eri taideajatuksista. Loppuviikosta kaikki lapset ja henkilökunta äänestivät omilla äänestyslipuillaan äänestyskopissa, jossa eri taidepanostukset olivat esillä laatikoiden päällä. Ehdotuksiin kuuluivat valokuvataide ja performanssi (Pasi Autio), lipputaide paikallisesta purjekangasmateriaalista (Timo Vaittinen), sanataide ja taiteen tekeminen luonnonväreillä ja luonnonmateriaaleilla omaksi taidekirjaksi (työryhmä Henna Laininen) ja puu-, linnunpesä- ja perhosaiheinen taide (Pia Sirén). Tilaisuus oli juhlallinen ja hieno johdanto demokraattiseen vaalikäytäntöön.

Tehtävään valittiin kuvataiteilija Pia Sirén.

Pia Sirén

Pia Sirén (s. 1982) on paikkasidonnaisten tilateosten parissa työskentelevä kuvanveistäjä. Hänen työnsä käsittelevät luontoa, maisemaa ja ihmisen suhdetta näihin. Hän rakentaa kokonaisvaltaisia tilallisia luontokokemuksia keinotekkoisten ja arkisten välineiden avulla; muovit, pressut, rakennustelineiden osat, alumiinitikkaat, eristemateriaalit, ämpärit, letkut, laudat ja nippusiteet muuntuvat taiteilijan käsissä näennäisen sattumanvaraisiksi ja väliaikaisiksi maisemailluusioiksi. Sirénin maisemassa yhdistyvät todelliset luontoaiheet fiktiivisiin maisemiin ja muistikuviiin. Kaikki käy yhtäkkiä hyvin selväksi ja ihmisen suhdetta luontoon tarkastellaan näissä maisemailluusioissa, joissa voi usein vaeltaa. Ekologinen ajattelu on erottamaton osa hänen työtään, ja koska sitä korostettiin Skoff-hankkeessa, hän kiinnostui osallistumisesta.

Vuonna 2023 Pia Sirén valittiin Lönströmin taidemuseon seitsemänteen projektiin toteuttamaan Big Botanic -niminen trooppinen puutarha. Rauman keskustan lähelle syksyllä 2025 valmistuva sisäänastuttava veistos on usean sadan neliömetrin laajuinen. Telineistä, pressuista, muoveista, köysistä ja puutavarasta rakennettava trooppinen puutarha toimii konserttien ja työpajojen tapahtumapaikkana. Kasvitieteellisen puutarhan tavoin eksoottisen ja kaukaisen lohtua tuova teos puretaan kahden kuukauden kuluttua.

(lähde: Wikipedia)

Meidän metsä

Pia Sirén sai ajatuksen osallistavan taidehankkeen luomisesta, jonka teemana olivat metsä, puut, linnut ja hyönteiset. Hankkeen nimeksi tuli Meidän Metsä, viittauksena siihen, että taidetyöpajat yhdessä lasten kanssa olivat tärkeä osa teosta. Hän halusi luoda teoksen, joka osallistaisi tulevat päiväkotilapset useita vuosia eteenpäin. Päiväkoti sai näytteitä luonnosta ja metsästä sisätilaan, joita työstettiin yhdessä työpajoissa.

Taideteos valmistuu

Pia Sirén aloitti taiteen toteuttamisen syksyllä 2023 yhdessä kaikkien suomen- ja ruotsinkielisten 5-vuotiaiden kanssa. Noin 70 lasta jaettuina pienempiin ryhmiin osallistui hankkeeseen. Samat lapset saivat tehdä taidetta kolmessa eri työpajassa.

Puut ja lehdet (Pia Sirénin selostus)

Marraskuussa 2023 pidetyn ensimmäisen työpajaviikon aiheena olivat puut ja lehdet. Lapset olivat ryhmissään käyneet etukäteen ulkona poimimassa lehtiä ja kuivattaneet ne osastoillaan. He piirsivät hiilellä ja grafiikkaliidulla suurelle, yhteiselle paperiarkille lattialla. Lapset saivat tutkia eri muotoja ja kuvata niitä. Kokeilimme myös sabluunatekniikalla maalaamista akryyliväreillä ja teimme pienen lehtimetsän, jossa lehdet teipattiin tikkuihin. Minulle oli tärkeää yrittää luoda työpajoissa vapaa ja innostava tunnelma, ja lapset vaikuttivat nauttivan luomistyöstä.

Lasten lehti-piirustuksia sisältävä suuri paperi käytettiin sen jälkeen painotyötä varten ja se tulostettiin suurille lippukangaspalasille. Olin ensin työstänyt piirustuksia ja lisännyt niihin digitaalisesti vihreitä nyansseja. Muovipullomateriaali oli 100-prosenttisesti kierrätettyä kangasta, ja siihen tulostettiin yhteensä 100m2 lehtikuviota pohjanmaalaisen yrityksen Santala printin toimesta. Nämä ohuet ja osittain läpikuultavat kankaat ripustettiin keväällä yhteen pylväistä skyliftin ja alumiinitankojen avulla siten, ja niistä muodostui pyöreä puunlatva noin 6 metrin korkeudelle. Myös yksittäisiä lehtiä tulostettiin 12 kappaletta eri kokoisina ja ne teipattiin lattiaan. Ajatuksena oli, että päiväkotiryhmät voisivat kokoontua puun ympärille, kaikki löytäisivät lehden jolla istua tai lapsia aktivoidaisiin hyppimään lehdeltä lehdelle. Päätimme tehdä pääovea lähinnä olevasta pilarista taidepuun sen näkyvyyden vuoksi, sen näkee heti sisään tullessaan, ja pimeänä vuodenaikana puu näkyy myös hyvin ulos suuresta ikkunasta. Puu valaistiin alhaalta päin ja sivuilta vihreillä spottivaloilla.

Linnunpesät

Toinen työpajaviikko helmikuussa 2024 keskittyi linnunpesiin. Aloitimme pohtimalla, miten myös linnut rakentavat kotinsa ja tutustuimme erilaisiin pesiin. Kaikki lapset saivat valmistaa oman pesän savesta ja luonnonmateriaalista, kuten oksista, kaisloista, ruhosta, kuivatuista kukista, pähkinöistä, siemenistä, simpukoista, kivistä ym. Pesät rakennettiin tukeville kartonkilevyille ja asetettiin suuren ikkunan viereen ikkunalaudalle. Lapsia kannustettiin muovaamaan pesänsä vapaasti ja kokeilemaan erilaisia materiaaleja. Suuri puinen kuutio (joka oli valmiina päiväkodissa) muutettiin yhteiseksi pesäksi, jonka lapset saivat yhdessä luoda ja johon he saivat mennä sisään saatuaan veistoksensa valmiiksi. He saivat leikkiä ja kuvitella olevansa itse lintuja tai muita pesässä asuvia eläimiä. Kota rakennettiin verkoista, liittimistä ja suurista vihreistä lehdistä, jotka leikattiin kierrätetystä messumatosta.

Olimme myös hankkineet itse erilaista kierrätettyä puutavaraa, joka oli sahattu eripaksuisiksi ja eripituisiksi tikuiksi. Lapset saivat itse osallistua tikkujen maalaamiseen akryyilväreillä. Pienimmät tikut maalattiin keltaisiksi ja punaisiksi, keskimmäiset vihreiksi ja sinisiksi, ja suuret sinisiksi ja punaisiksi. Näitä tikkuja käytin linnunpesien rakennusmateriaalina, ne liimattiin ja ruuvattiin yhteen ja kiinnitettiin korkealle yhteen pylväeseen ja seinäpinnoille eri puolille päiväkotia. Tulevaisuudessa eri lapsiryhmät voivat yhdessä pedagogien kanssa sijoittaa munia tai lintuja johonkin pesään niin, että ne ovat välillä asuttuja. Tuloksena oli yhteensä viisi eri kokoista linnunpesää. Linnunpesiin laitettiin spottivalot, jotta ne näkyvät hyvin.

Perhonen

Kolmannen Pietarsaareissa huhtikuussa 2024 järjestetyn työpajaviikon aiheena olivat perhoset. Tutkimme eri perhosia, niiden siipiä ja kuvioita, keskustelimme perhosten ominaisuuksista ja luimme yhdessä osia kuvakirjasta ("Perhosten ennätyskirja, kirjoittanut Katja Bargum). Valokuvasin lapset yksitellen viime talven työpajajaksolla ja tulostin ja leikkasin heidän kuvansa. Lapset saivat nyt itse liimata kuvansa ruskealle paperille ja suunnitella ja piirtää liidulla itselleen siivet. Teokset ripustettiin seinälle suurena kokonaisuutena. Sen jälkeen lapset saivat itse tehdä siivet, jotka sai pukea päälleen, materiaalina kierrätettyä pahvia, hihnoja, ja muuta

jäännösmateriaalia kuten kangaspaloja, karttoja, paperia, tapetinpalasia ym. Leikkasin kaikille päiväkodin lapsille siivet, yhteensä noin 200 kappaletta. Lapset, jotka eivät osallistuneet työpajoihin, saivat itse koristella ne ryhmissään. Viikon aikana tein myös ns. kurkistusmaalauksen maalatusta vanerista, jonka aiheena oli perhosen metamorfoosi eli kotelo, toukka ja perhoset. Maalauksen taakse voi siis asettua ja koloista sai laittaa kasvonsa näkyviin. Maalaus on asennettu pyörille ja sitä voi myös liikutella ulkona. Kurkistusmaalauksen rungon rakensi Johan Skog (Alerte Ab Oy), joka myös auttoi puiden ja pesien asentamisessa.

Taideteostyö ja asentaminen

Pia työskenteli reilun viikon ajan muovaten pesiä lasten maalaamista tikuista, maalasi kurkistusmaalauksen ja asensi muut osat. Teknisistä ratkaisuksista oli keskusteltu hankekoordinaattorin ja kaupungin rakentajien kanssa. Hän valmisti puupylvääseen ja metalliputkiin erikoiskiinnikkeet, joita tarvittiin suuren puunlatvan tekstiilikaitaleiden ripustamiseen ja muokkaamiseen.

Taidenäyttelyn avajaiset ja taideteoksen vihkiäiset Päiväkoti Almassa

Pia oli todella iloisesti yllättynyt siitä, miten myönteisesti hanke otettiin vastaan sekä lasten että päiväkodin henkilöstön parissa. Taide sai tilaa, suuri "ateljeetila" rajattiin hanketta varten aivan päiväkodin pääsisäänkäynnin sisäpuolella, minkä ansiosta taide tuli näkyväksi myös vanhemmille, jotka toivat ja hakivat lapsiaan päiväkodista. Suuren ikkunaseinän ansiosta myös ulkona olevat lapset saivat seurata luomistyötä. Hienon tilan ansiosta luomistunne oli ainutlaatuinen ja innostava. Taide ei ollut tiellä tai piilotettuna, vaan se nostettiin esiin ja sitä arvostettiin.

Taidenäyttelyn avajaisjuhla 15.5.2024 oli piste ii:n päällä hankkeelle. Lapset tulivat juhlimaan perheineen. Tilaisuudessa oli juhlapuheita, musiikkia, perhostanssia siipineen, prosessivideo, diaesityksiä, taideteeman mukaisia värityskuvia, siemenkortteja sisältävien kangaskassien jakamista, kurkistusmaalausvalokuvausta ja tarjoilua. On tärkeää näyttää lapsille, että taidetta arvostetaan ja olimme iloisia siitä, että niin monet lapset ja vanhemmat tulivat juhlaan. Päiväkoti ei koronarajoitteiden vuoksi voinut järjestää avointen ovien päivää sen avauduttua, joten taidenäyttelyn avajaisia arvostettiin todella paljon.

Elämänmuotojen aula

Kielikylpykoulu 2024–2025

Kielikylpykoulu on kaksikielinen yksikkö, jossa on esiopetusta sekä perusopetuksen luokat 1–5, oppilaita 450. Uuden koulun suunnitteli NAC Arkkitehdit Oy ja se valmistui vuonna 2020.

Hankekoordinaattorin unelmana oli voida osallistaa taiteilijat nabbteeri Skoff-hankkeeseen. Heidän käsitteellinen ja ympäristölähtöinen luomistyönsä on aina harkittua ja huolellisesti toteutettua ja heidän tematiikkansa tuntui mielenkiintoiselta ja ajankohtaiselta. Mahdollisuus esitellä tällaista nykytaidetta opetusympäristössä ja nähdä, millaisiin muotoihin taide voisi taipua yhteistyössä oppilaiden kanssa, oli jännittävä. Koska ensimmäinen yhteys nabbeeriin otettiin jo vuoden 2022 alussa, kun varat oli myönnetty, nabbeeri pystyi ottamaan vastaan haasteen taiteen toteuttamisesta Kielikylpykoulussa vuonna 2025. Hanke herätti heidän uteliaisuutensa siitä huolimatta, että pedagoginen konteksti ja tämäntyyppinen julkisen taiteen alue olivat heille suhteellisen tuntematonta.

nabbteeri

nabbteeri on Janne Nabbin (s. 1984) ja Maria Teerin (s. 1985) muodostama taiteellinen yksikkö, joka asuu tällä hetkellä Ylimarkussa, Suomessa. nabbteerissä heidän identiteettinsä ja toimijuutensa sulautuvat leikkimielisesti yhteen. nabbteerin teokset tarkastelevat monilajisten kulttuurien ja yhteiselon mahdollisuuksia.

Työskentelyssään nabbteeri loisii, kokoaa jäänteitä sekä penkoo tomuisia nurkkia ja raunioita tavoitteenaan paljastaa arjen piiloon jääneitä maailmoja, joita toisenlaiset olennot asuttavat. Taide ja puutarhanhoito kietoutuvat yhteen heidän toiminnassaan, millä on ollut suuri vaikutus heidän ajatteluunsa viime vuosikymmenen aikana. nabbeerin teoksia on ollut esillä useissa paikoissa Nordurlandahúsiðissä Tórshavnissa, Färsaarilla, ja Art Sonje Centerissä Soulissa,

Etelä-Koreassa. Vuonna 2019 nabbteeri osallistui 58. Biennale Arteen Venetsiassa. Heidän suosikkihankkeensa tähän saakka on ollut Tukholman Färgfabrikenissa, jossa nabbteerin whatever lives bends down oli taidehallin päänäyttely syksyllä 2023. Taiteilijat osallistuvat Helsingin biennaaliin vuonna 2025.

Johdanto

Nabbteeri vieraili Kielikylpykoulussa jo vuonna 2023 tutustuen rakennukseen ja henkilöstöön. Seuraava vierailu tehtiin keväällä 2024. nabbteerillä oli ajatus tehdä puutarhatoteutus koulun pihalle tai johonkin käyttämättömään osaan koulunpihalla, ehkä mobiilin taidepuutarhan muodossa. Henkilöstö suhtautui kuitenkin epäröiden ajatukseen. Koulun piha on pieni ja kovassa käytössä. Lisäksi siellä on esiintynyt jonkin verran ilkivaltaa pihalla iltaisin ja kesällä siellä oleskelevien nuorten toimesta. He kokivat myös, etteivät oppilaat ehtisi osallistua teoksen tekemiseen ollessaan lomalla kesäkuukausina. Vaikka kuihtuva puutarha onkin osa nabbteerin konseptia, henkilöstö toivoi esteettisempää ja pysyvämpää taidetoteutusta.

*–Kuten julkisen teoksen suunnittelussa aina, myös tässä hankkeessa arkiset reunaehdot muokkasivat teosideaa; pyrimme suunnittelutyössä huomioimaan sekä oppilaiden että henkilökunnan tarpeita ja näkökulmia.
nabbteeri, Kielikylpykoulu*

Tutkittuaan sisätiloja, taiteilijat löysivät taiteelle kaksi mahdollista sijoituspaikkaa. Korkea seinä ja suuri, harmaa lähellä sisäänkäyntiä paikalle rakennettu hylly, jolla ei ollut selkeää käyttötarkoitusta. Keskeisiä aiheita, joita nabbteeri halusi nostaa esiin, olivat luonnon monimuotoisuus, oman ympäristön yksityiskohtien tutkiminen ja tutkiminen sekä osana Aspegrenin puutarhassa käynti.

Aspegrenin puutarha

Aspegrenin puutarha ja Rosenlundin pappila muodostavat ainutlaatuisen puutarhaympäristön kaupunkialueella. Rovasti Gabriel Aspegren rakennutti Rosenlundin 1700-luvulla, ja puutarha on Suomen vanhimpia pappilapuutarhoja ja Pohjoismaissa ainutlaatuisen hienona säilynyt ympäristö.

Gabriel Aspegren oli kirkkoherra ja myöhemmin rovasti Pedersöressä ja Pietarsaassa 1700-luvun jälkipuoliskolla. Hän kasvoi valistuksen aikakaudella ja oli uusien maa- ja puutarhatalouden kehittämisen ajatusten innokas kannattaja. Hän esimerkiksi esitteli omenan ja perunan seudullamme.

Kivimuurit ympäröivät yrtti- ja hyötypuutarhaa, joka on porrastettu ja jaettu symmetrisiin neliöihin. Nykyään Aspegrenin puutarha on ennallistettu sorakäytävillä, viljelykortteleilla ja 12-kulmaisella keskellä puutarhaa sijaitsevalla huvimajalla, joka on rakennettu vanhojen, rovastin ajoilta säilyneiden piirustusten mukaan.

Puutarha ei ole pelkästään toiminnallinen, jossa hyötykasvit hallitsevat, vaan myös esteettisyys saa tilaa sekä väreissä että muodoissa.

Puutarhassa kasvaa lisäksi useita monivuotisia kasveja, jotka on ryhmitelty käyttötarkoituksen mukaan, esim. 1700-luvun mallin mukaisia lääke- ja maustekasveja. Ennen oli nimittäin tärkeää, että kaikilla oli kotiapteekki. Ainekset saatiin usein omasta puutarhasta tai yrttitarhasta. Puutarhassa on varsinainen kultakimpale, johon oppilaat saivat tutustua: sokerikasvi vuodelta 1880 eli Stevia rebaudiana, joka on tavallista sokeria 700 kertaa makeampi.

Taideteos valmistuu

Nabbteeri teki keväällä 2024 luonnosehdotuksen, jossa oli pedagoginen suunnitelma. Taidetoteutus sain nimekseen Elämänmuotojen aula. Pääpanostuksena oli seinätaideteos, jossa oppilaiden keramiikka perustui siementutkielmiin ja harmaa hylly, joka oli tarkoitus muuttaa taideteokseksi valkoisilla laatoilla ja posliinimaalatuilla hyönteiskuvilla. Maria tekisi posliinimaalaukset oppilaiden hyönteisistä tekemien croquis-tutkielmien perusteella. Oppilaat saivat myös terveiset nabbteeriltä ennen kesälomaa. He saivat tehtäväkseen kerätä itsestään kuolleita hyönteisiä ja tuoda ne mukanaan syksyllä koulun alkaessa.

Nabbteerin työpajoihin valittiin suomenkieliset ja ruotsinkieliset oppilaat vuosiluokilla 4–5. Heille esiteltiin syksyllä julkista taidetta ja Skoffia, sekä saivat harjoitella croquis-piirtämistä oman opettajansa johdolla.

Hyönteistyöpaja

Syyskuussa nabbteeri piti ensimmäisen työpajan vuosiluokkien 4–5 oppilaille, jolloin he tutkivat hyönteisiä suurennuslasilla. Osa hyönteisistä laitettiin diakehyksiin ja suurennettiin tummiksi varjokuviksi ja piirrettiin nestemäisellä tussilla.

Siementyöpaja

Seuraavana päivänä he kävivät Aspegrenin puutarhassa vuosiluokan 5 kanssa ja keräsivät siemeniä. Jälkeenpäin he piirsivät siemenensä mikroskoopin ja suurennuslasin avulla.

Seuraavassa työpajassa nabbteerin kanssa he muotoilivat siemenmaljakoita savesta. Lyhyen muotoilutekniikkojen esittelyn jälkeen oppilaat saivat melko vapaat kädet luoda siemenen muotoisen maljakon tai kulhon, jossa on ripustusmahdollisuus.

Myöhemmin he työskentelivät oman opettajansa kanssa ja maalasivat ja koristelivat savityöt engobeväreillä Maria Teerin lyhyen videotervehdyksen ja esittelyn jälkeen. Sen jälkeen oppilaiden keramiikka lasituspoltettiin.

Teemapäivä!

Muiden vuosiluokkien osallistamiseksi koulun taiteen luomiseen opettajakunta toivoi teemapäivää suomalaisille ja ruotsalaisille vuosiluokkien 1–3 oppilaille (noin 200 lasta), minkä tuloksena lokakuussa pidettiin luova aamupäivä hyönteisiin liittyen. Jumppasaliin kokoontuneille oppilaille esiteltiin taiteilijat, hanke ja luomistyö.

Vuosiluokilla 1–2 maalattiin vesiväreillä perhosia. Siipien piirtämiseksi oppilaat saivat käyttää useita eri pahvimalleja eri perhoslajien siivistä, nabbteerin valmistelemina. Perhosten kehoon käytettiin pieniä paperirullia Strengbergin tupakkatehtaalta. Oppilaat maalasivat rullat mahdollista asentamista varten. Siipien kääntöpuoli tehtiin seuraavalla viikolla kollaasitekniikalla oman luokanopettajan johdolla.

Vuosiluokalla 3 muotoiltiin kovakuoriaisia ja kärpäsiä papier maché -tekniikalla ja metallilangalla. Siipien kuviot piirrettiin tarkkaan piirtoheitinmuoville tussilla, nabbteerin lähettämän materiaalin mukaisesti.

Oppilaiden keräämät hyönteiset herättivät ihmetystä ja ylpeyttä, ja sen vuoksi nabbteeri dokumentoi ne oppilaan pidellessä hyönteistä kädessään greenscreeniä vasten.

Marraskuusta helmikuuhun nabbteeri työskenteli materiaalin parissa ateljeessaan. Maria Teeri piirsi oppilaiden hyönteiset posliinimaalaustekniikalla ja kuvat poltettiin kiinni. Heidän omasta ateljeestaan ja puutarhastaan peräisin olevista erilaisista materiaaleista he loivat kasveja, kukkia ja elämää jokaisessa oppilaiden tekemässä siemenmuotissa. Janne Nabb laati taide-elokuvan lasten käsistä, jotka pitelivät hyönteisiä.

Kaakelitaideteos

Asennusviikolla 24.–28.2. aulan suuri hyllyrakennelma saa valkoiset kaakelit. Maria Teeri maalasi tarkkaan kopiot oppilaiden hyönteiskuvista posliinimaalaustekniikalla. Koska hyllyn seinät eivät ole suorat, kyseessä oli suuri ja vaativa kaakelointityö, jonka suoritti rakennustyöntekijä Johan Skog (Alerte Ab Oy). Samaan hyllyrakennelmaan asennetaan uusi valaistus, koukut joihin oppilaiden töitä voidaan ripustaa ja tv-näyttö, jossa taide-elokuva (5 minuutin pituinen) on loopattuna ja esitetään.

Seinämaalaus

Yhdelle seinälle nabbteeri maalaa alusmaalauksen pilven muotoisena, jossa on mm. oppilaiden muistiinpanot siementen keräämisestä. Maalauksen päälle asennetaan oppilaiden siemenkeramiikkaa keinoitekoisella kasvillisuudella.

Hienot yksityiskohdat, jotka osoittavat nabbteerin huolenpitoa ja omaa estetiikkaa, ovat muun muassa käsin kirjoitetut tiedot teoksesta ja tarkkaan harkittu ja kiinnostava väriskaala. Kokonaisuus muodostaa keinoitekoisen elämän mikrokosmoksen.

Avajaiset

Taideteos vihittiin 12.3.2025 taidenäyttelyn avajaisissa, johon kaikki koulun oppilaat osallistuivat. Muun muassa sivistys- ja hyvinvointijohtaja, rehtori ja taiteilijat pitivät puheita, musiikkia esitettiin. Lopuksi oppilaat juhlivat osallistumalla eri asemiin, joissa oli hyönteistanssia, hyönteispiirustuksia, taidekierros ja hyönteisjäätelöä. Kaikki oppilaat saivat Skoff-kassin, jossa oli hyönteismotiivi ja muutama kertakäyttöinen hyönteistatuointi muistoksi hankkeesta.

Julia Rahikka oli tehnyt prosessifilmin, joka esitettiin päivän aikana.

Meidän Metsä Päiväkoti Alman taide, 5-vuotiaat

- Demokraattista ja osallistavaa, kun lapset ja henkilökunta valitsivat kuvataiteilijan.
- Prosessi ja luova leikki keskiössä sekä työpajojen aikana että lopputuloksessa.
- Teoksen teemaan liittyviä monia kokonaiskokemuksia, jotka ulottuivat koko lukuvuodelle.
- Luontoteema ja kestävyys huomioitiin hyvin osittain kierrätetyillä materiaaleilla (pet-pullokankaalla) ja lahjoitetuilla materiaaleilla (maali, puu, hihnat, pahvi, kollaasimateriaalit, luonnonmateriaalit).
- Hyvä läpinäkyvyys taideteosten luomisprosessiin lapsille suuren yhteisaulan tilapäisen ateljeen ansiosta.
- Taiteilija loi hyvän yhteyden lapsiin ja suunnitteli 5-vuotiaille pedagogisesti toimivia taidepajoja.
- Taideteokset ymmärrettäviä ja lasten tasolla, mutta sopusoinnussa taiteilijan muun tuotannon kanssa.

Elämänmuotojen aula Kielikylpykoulu, vuosiluokat 4–5

- Hankkeella oli tutkiva ote ja se näytti taiteen keinona tutkia maailmaa.
- Orgaaninen ja elävä taideprosessi, joka muuttui vuoden aikana.
- Kestävyys ja luonto keskiössä. Teema nosti esiin luonnon kiehtovan monimuotoisuuden ja merkityksen. Osittain kierrätetyt, luonnolliset ja lahjoitetut materiaalit (laatat, värit, luonnonmateriaalit). Materiaalit myös kestävät (laatta ja keramiikka).
- Oppilaiden hyönteiset, keramiikka ja piirrokset lopullisen taiteen keskeisiä. Oppilaiden teoksia yhdistettiin ja käytettiin luovilla ja ajankohtaisilla ilmaisuilla.
- Koko koulu oli mukana teemassa ja panostuksessa teemapäivän ansiosta.
- Kaikki teokset ripustettiin ja esiteltiin luovasti ja esteettisesti.
- Oppilaiden panos muuttui ja sai uuden ja yllättävän kontekstin lopulliseen teokseen.
- Taide edustaa nykytaidetta ja siinä on median piirteitä.

Taideväylä Oxhamnin koulu, vuosiluokat 7–9

- Taide syntyi oppilaiden toivoman ja heitä kiinnostavan teeman ympärille.
- Taiteella oli selkeät yhteydet ihmiselämän eri osa-alueisiin; mielikuvitukseen, kotipaikkakuntaan, tunteisiin ja biologiaan.
- Pedagoginen suunnittelu ja toteutus tehtiin tiiviissä yhteistyössä kuvataideopettajien kanssa.
- Sekä oppilaat että opettajat osallistuivat suurella työpanoksella prosessiin.
- Osallisuus näkyy lopputuotteessa.
- Tekniikan ja teeman selkeys.
- Kestävyys: osittain kierrätetty ja lahjoitettu materiaali. Materiaalit myös kestävät (keramiikka) tai uusiutuvat tarvittaessa (digitaalinen tapetti, tammiparkettineliöt ja keramiikkakasvat tarvittaessa vaihdettavissa).
- Hyvää yhteistyötä kaupungin kanssa tilan sopeuttamisessa
- Taideteos oli tiimityötä, jossa summa oli enemmän kuin yksittäiset osat.

Faktat ja talous

Koska saimme heti alusta alkaen runsaasti tukea rahastoilta ja säätiöiltä, projekti voitiin käynnistää keväällä 2022. Ensimmäisen puoliskon aikana keskityttiin tiedottamiseen, kokonaisvaltaiseen suunnitteluun, opintokäynteihin ja valmisteluihin. Seuraavien kolmen lukuvuoden aikana toteutettiin yksi taidehanke lukuvuotta kohden.

Kokonaisbudjetti on pysynyt suunnitelman mukaisena. Suurimmat kuluerät ovat olleet taiteilijoiden palkkiot, projektikoordinaattorin palkka, dokumentointi, taidemateriaalit ja asennus sekä loppuraportti. Taiteilijat ovat saaneet alustavan palkkion taideteoksen suunnitelmasta ja osallistumisesta pedagogiseen suunnitteluun. Itse taideteoksesta he ovat saaneet 15 000–20 000 euron palkkion, johon sisältyy osallistuminen työpajoihin ja taideteoksen toteuttaminen. Majoitus ja matkakulut on korvattu erikseen.

Taloudellinen panostus on ollut keskimäärin 50 000 euroa lukuvuotta kohti. Tähän lisätään omavastuuosuudet, jotka koostuvat yhteistyökumppaneiden työstä suunnittelukokouksissa, henkilöstön suunnittelutyöajasta ja Skoff-työpajoista, jotka loivat perustan pedagogiselle ja oppilaat osallistavalle prosessille. Yhteistyökumppaneiden osuuteen kuuluu myös lahjoitetun tammiparketin kunnostus, jonka toteutti ammattikoulu Optiman. Tammiparketti käytettiin uudelleen taideteoksessa.

Omaosuudet ovat koostuneet myös aktiivisesta yhteydenpidosta projektin ohjausryhmään (kokoukset), johon useat kaupungin johdon edustajat ovat osallistuneet. Kaupunki on myös puhtaasti taloudellisen tuen lisäksi osallistunut projektiin tekemällä osan rakennus- ja kunnostustöistä. Taideteosten asennukset toteutettiin kuitenkin Alerte oy:n tilaustyönä.

Novian, YA:n ja FUI:n kanssa on pidetty useita seminaarien suunnittelukokouksia ja projektikeskusteluja. Suuri osa koostuu kuitenkin Wava-instituutin (projektikoordinaattori, rehtori, kanslia) aktiivisesta osallistumisesta sekä projektin suunnitteluun, hallintaan että hallintoon.

Hanke on toteutettu näiden rahoittajien tuella.

Rahoittajat/ulkoiset varat

Brita-Maria Renlundin säätiö
Pietarsaaren kaupunki
TAIKE
Svenska kulturfonden
Strengbergin säätiö
Oskar Öflundin rahasto

Omistajan ja yhteistyökumppaneiden työaika muodostavat hankkeen oman osuuden

Wava-opisto
Oxhamnin koulu
Alma-päiväkot
Kielikylpykoulu
Ammattikoulu YA
Ammattikorkeakoulu Novia
FUI (Novian tutkimus, kehitys ja innovaatio)
Kaupunki
Kaupungin tekniset palvelut
Ammattikoulu Optima

Hankkeen omistaja: Wava-opisto / Pietarsaaren seudun taiteen perusopetus

Hankekoordinaattori: Malin Simons, kuvataideopettaja, TaM

Kuinka monta ihmistä on tavoitettu?

Hankkeessa 732 lasta on osallistunut aktiivisesti taidehankkeisiin työpajojen ja teemapäivien muodossa (Oxhamnin koulu 262, Alma 70, Kielikylpykoulu 400). Hankkeessa on jossain määrin ollut mukana noin 50 opettajaa. Taiteen avajaisjuhlien ansiosta koko koulu ja päiväkotit ovat voineet osallistua ja tulla tietoisiksi taidehankkeesta. Joissakin näistä tilaisuuksista myös lasten vanhemmat ovat osallistuneet.

Päivittäin noin 1400 lasta ja henkilökunnan jäsentä voi nauttia taideteoksista koulupäivän tai työpäivän aikana. Arvioidun 10 vuoden käyttöiän aikana monet uudet lapset pääsevät kokemaan taidetta kouluissa ja päiväkodissa.

Julkista taidetta käsitteleviin taideseminaareihin on osallistunut yhteensä 120 henkilöä.

—Lopputulokset on otettu erittäin positiivisesti vastaan sekä koulun henkilökunnan että oppilaiden keskuudessa. Oppilaat arvostavat taideteoksia todella paljon. On tavallista nähdä heidän pysähtyvän ja keskustelevan niistä. Monet löytävät yhä uusia yksityiskohtia, mikä itsessään on osoitus siitä, että teokset herättävät uteliaisuutta ja kiinnostusta – mikä on mielestämme yksi julkisen taiteen tärkeimmistä tehtävistä.

Henkilökunta, Kielikylpykoulu

Palautetta

—On ollut myönteinen kokemus nähdä, miten Pia ja hänen kiinnostuksensa lasten ajatusmaailmaa kohtaan, positiivinen asenteensa ja vuorovaikutuksensa lasten kanssa, on luonut hienoja muistoja yhdessä päiväkodin lasten kanssa.

Nadja Finnholm, Päiväkotia Alma

—Sekä koulun oppilaat että henkilökunta ovat suhtautuneet erittäin myönteisesti lopputulokseen. Oppilaat todella arvostavat taideteoksia. Usein näkee, että he pysähtyvät juttelemaan niistä. Monet löytävät yhä uusia yksityiskohtia, mikä itsessään on osoitus siitä, että teokset herättävät uteliaisuutta ja sitoutumista – jota pidämme yhtenä julkisen taiteen tärkeimmistä tehtävistä.

Henkilökunta, Kielikylpykoulu

—Opettajana on hienoa nähdä, miten oppilaat ovat ottaneet tehtävän tosissaan ja kuinka tärkeää on löytää oma taideteos muiden joukosta. ”Tulipa niistä hienoja” ja ”Onpas ammattimainen tulos” olivat ensimmäiset kommentit valmiista työstä.

Tiina Moisio, kuvataideopettaja, Oxhamnin koulu

—Projektin käynnistyessä se koettiin melko vapaaksi ja avoimeksi, mikä toi myös jonkin verran epäselvyyden tunnetta. Kouluympäristössä, jossa rakenne ja selkeys ovat tärkeitä opetuksen suunnittelun kannalta, tämä oli hetkittäin haastavaa. Aluksi lopputulos tuntui hieman epäselvältä – niin taiteilijoille, opettajille kuin oppilaillekin.

Henkilökunta, Kielikylpykoulu

—Olemme koulussa ottaneet opiksi samankaltaisia tulevia hankkeita varten. On esimerkiksi tärkeää koota kaikki mukana olevat opettajat yhteen ennen hankkeen käynnistämistä, jotta kaikki saavat selkeää tietoa tavoitteista, siitä, miten hanke voidaan integroida opetukseen, ja siitä, mitä jokaiselta odotetaan. Se helpottaa suunnittelua ja vähentää stressiä.

Henkilökunta, Kielikylpykoulu

—Uskomme, että olisi ollut arvokasta, jos oppilaat olisivat saaneet osallistua enemmän lopullisen taideteoksen suunnitteluun - esimerkiksi saada tietää, mitkä heidän kuvistaan käytettäisiin. Monet olivat positiivisesti yllättyneitä siitä, että seinillä olevissa maalauksissa käytettiin myös hahmotelmia ja luonnoksia, mutta olisi ollut hienoa, jos tästä olisi tiedotettu etukäteen.

Henkilökunta, Kielikylpykoulu

—Opettajat kokivat hankkeen sekä mielenkiintoisena että hauskana. Osallistuminen oli todella antoisaa ja tarjosi monia luovia hetkiä. Jotkut mainitsivat toivovansa, että oppilaat olisivat voineet osallistua enemmän itse luomisprosessiin, mutta ymmärrämme, että tämä oli haaste projektin puitteissa.

Henkilökunta, Kielikylpykoulu

—Oli tosi kivaa tehdä taidetta Marian ja Jannen kanssa!
Kielikylpykoulun oppilas

—Kaikki mitä me ollaan tehty niin on hienoja, ois kiva nähä teitä uudestaan
Kielikylpykoulun oppilas

Kokemuksia ja tuloksia

Koska Skoff-hanke oli monivuotinen ja pystyi tekemään taidetta yhdessä eri-ikäisten lasten ja nuorten sekä erilaisten kuvataiteilijoiden kanssa, saimme laajemman käsityksen siitä, miten osallistava prosessi voidaan suunnitella ja toteuttaa. Hankkeeseen vaikuttavat ulkoiset tekijät olivat talous, lasten ikä, koulun ja päiväkodin mahdollisuus varata aikaa työpajoille ja luomiselle yhdessä kuvataiteilijan kanssa. Merkitystä oli myös sillä, millaisissa tiloissa työskenneltiin, mitä varusteita koulussa oli (hankkeen puitteissa hankittiin usein materiaalia työpajoihin) sekä henkilöstön osaamisella ja tahdolla osallistua hankkeeseen.

Henkilöstön kiinnostus ja mahdollisuus sitoutua sekä suunnitteluprosessiin että toteutukseen on ensiarvoisen tärkeää. Jotta panostus voidaan juurruttaa koulun arkeen ja olemassa oleviin edellytyksiin, tarvitaan henkilöstön asiantuntemusta oppilaista, tiloista ja pedagogiikasta. Henkilöstöllä on myös mahdollisuus ennen hanketta, sen aikana ja sen jälkeen keskustella ja avata kysymyksiä prosessista, taiteesta, kuvataiteilijasta ja taideteoksesta, johon oppilaat osallistuvat. Tässä hankekoordinaattori olisi voinut ottaa aktiivisemman osan osallisuuden ja läpinäkyvyyden luomiseksi sillä välin, kun taiteilijat työskentelivät projektin parissa ja suunnittelivat ateljeissaan. Julkiseen taiteeseen osallistumisen aste voi vaihdella alhaisesta korkeaan, mutta kaikilla Skoffin panostuksilla on kuitenkin ollut suuri merkitys lasten ja oppilaiden taiteen hyödyntämisessä lopulliseen taideteokseen.

Taidepanostuksissamme haastettiin myös henkilöstön taidenäkemykset uusilla tekniikoilla ja taiteen luomistavoilla. Nykyaikaisessa estetiikassa ei ole pääpaino, vaan taide voi olla ajatusten herättämistä, kysymysten esittämistä ja keskustelujen tekemistä.

*–Elämänmuotojen aulan kokonaisuus on rakentunut keskustelujen ja tekemisen kautta hiljalleen yhdessä koulun lasten ja aikuisten kanssa. Halusimme ottaa oppilaat mukaan nykytaideteoksen prosessiin alusta alkaen, ja mielestämme prosessia ja sen lopputuloksena muodostunutta installaatiota voidaan molempia pitää yhtä merkityksellisinä.
nabbteeri, Kielikylpykoulu*

Hankekoordinaattori toimi linkkinä henkilöstön ja kuvataiteilijoiden välillä pedagogisen suunnittelun sekä materiaalivalintojen ja hankintojen osalta. Siksi henkilöstössä on oltava pari vastuuhenkilöä, joilla on mahdollisuus vastata kysymyksiin, keskustella käytännön ratkaisuista ja välittää tietoa eteenpäin muulle henkilöstölle.

Koordinaattori on jossain määrin sovitellut kuvataiteilijan vision ja henkilökunnan toiveiden välillä ja toiminut välittäjänä tai tulkannut kahden melko erilaisen maailman välillä. Skoff-hankkeessa oli etuna se, että hankekoordinaattori oli koulutukseltaan sekä taidepedagogi että työskennellyt paljon taideopetuksen parissa, mutta hänellä oli myös tietoa ja omakohtaista kokemusta taiteellisesta luomisesta ja julkisesta taiteesta. Sekä koululla että taiteilijoilla oli odotuksensa siitä, mitä hanke pitäisi sisällään. Samalla kun työpajat toimivat kouluympäristössä, tuntui tärkeältä olla ohjaamatta prosessia liikaa ilman, että kuvataiteilijat voisivat jättää oman jälkensä luomiseen ja antaa oppilaille hieman erilaisia elämyksiä.

Koordinaattorilla on myös tärkeä tehtävä tuoda yhteen kuvataiteilija ja rakentaja tai teknisesti osaava henkilö, jotta yhdessä voitaisiin keskustella ja löytää hyvin toimivia ja kestäviä ratkaisuja kokoonpanoon ja käytännön toteutukseen.

*–Emme olleet aikaisemmin työskennelleet lasten kanssa tai yhteisöllisesti. Hankkeen koordinaattorin Malinin tuki, ammattitaito ja kannustus olivatkin merkittävässä roolissa ja arvokkaita voimavaroja koko työskentelyjakson ajan. Saimme myös tukea ja apua Kielikylpykoulun opettajilta. Vastaavaa kuraattorin tai koordinaattorin vahvaa työpanosta toivoisimme enemmän julkisen taiteen prosesseilta ylipäättäenkin.
nabbteeri, Kielikylpykoulu*

Työhön kuului myös paljon yhteydenpitoa kaupungin tilahallintoon ja vastaaviin suunnittelijoihin valaistuksen ja teknisten ratkaisujen, kuten sähköjohtojen ja taideteosten asentamiseen liittyvien pintojen osalta.

Tärkeä oivallus on koordinaattorin merkitys; resursseja tarvitaan koulun/päiväkodin ja kuvataiteilijan välisen yhteydenpidon hoitamiseen. Koulun henkilökunta työskentelee jatkuvassa aikapaineessa ja monille kuvataiteilijoille osallistavat prosessit ja pedagoginen suunnittelu ovat suhteellisen tuntemattomia ja toimivien konseptien löytämiseen tarvitaan aikaa ja keskustelua.

Oppilaiden osallistaminen ja materiaalien valmistelu monelle oppilaalle vie myös paljon aikaa, joten prosessi ja suunnittelu on aloitettava hyvissä ajoin.

Yksi tärkeä tulos, johon projekti on vaikuttanut, on Pietarsaaren kaupungin aloittama työ julkisen taiteen kehittämiseksi. Uudisrakennuksissa on nyt enemmän tietoisuutta ja halua ottaa huomioon prosenttiosuudella rahoitettavat taidehankkeet. Lisäksi on perustettu julkisen taiteen työryhmä ja aloitettu taideohjelman laatiminen, jossa selvennetään julkisen taiteen periaatteita.

Merkittävä osa Skoff-projektia on myös ollut yhteistyön ja yhteisöllisyyden edistäminen koulussa. Ihmisen elämää ja ympäristöä on taiteella käsitelty kokonaisvaltaisesti ja tunnepitoisesti. Lisäksi on osoitettu, että kulttuurikokemukset ja taide voivat tukea hyvinvointia ja luoda tilaa mielikuvitukselle, leikkisyydelle ja pohdiskelulle kouluympäristössä. Työpajat ovat antaneet oppilaille kokemuksia työskentelystä yhteisen asian puolesta ja korostaneet kollektiivista oppimista. Uskon, että useimmat projektiin osallistuneet ovat saaneet kokea, että taide voi olla sekä vakavaa että leikkisää samanaikaisesti.

Malin Simons, 2025